

СТАНОВИЩЕ

**за научните трудове и приносите на дфн Кирил Пламен Карталов,
доцент в Институт по философия и социология, БАН,
кандидат в конкурса за професор в ПН 2.3. Философия, за нуждите на секция
„Антропологически изследвания“
от професор дфн Татяна Петрова Батулева-Кънчева,
Институт по философия и социология, БАН**

1. Основание за изготвяне на рецензията

Участвам в състава на НЖ съгласно Заповед РД 09-366.1/ 24.09.2025, издадена от Директора на Института по философия и социология, БАН, проф. дсн Емилия Ченгелова, и съм автор на настоящото становище съгласно Решение на първото заседание на НЖ, проведено на 14.10.2025 г. по конкурс, обявен в Държавен вестник брой 61/29.09.2024.

2. Общо описание на представените материали

Доцент дфн Кирил Пламен Карталов е единствен кандидат в конкурса за професор в ПН 2.3. Философия (Философска антропология, Политиката на Ватикана през Втората световна война и нейното отношение към Еврейския въпрос) за нуждите на секция „Антропологически изследвания“. Представените документи са в изряден вид и напълно отговарят на Закона за развитие на академичния състав в Република България и Правилника за неговото прилагане в Института по философия и социология. Приложената изискуема от НАЦИД таблица свидетелства, че кандидатът не само изпълнява, но *значително надхвърля* минималните национални изисквания за професор. Общият брой получени точки е 870 (при необходими 590). Сравнението с таблиците съответно за „доцент“ и „доктор на науките“ показва, че по нито един показател данните в тях *не съвпадат*.

3. Обща характеристика на научната, научно-приложната и педагогическата дейност на кандидата

Доцент Карталов притежава образователната и научна степен „Доктор по политика и институции“ (получена в *Università Cattolica del Sacro Cuore*, Милано, 2013) и научната степен „Доктор на науките по философия“ (Институт по философия и социология, 2024). Той е магистър по политически науки (профил: международна политика) с диплома от Милански католически университет (2000-2007) и има специализация по икономика и международни отношения.

Кирил Карталов е доцент в Института по философия и социология (от 2016 г.). Член-кореспондент е на Папски комитет за исторически науки [Pontificio Comitato di Scienze Storiche] от 2012 г. Асистент по история на международните отношения и институции в Миланския католически университет и по политология в Университета по библиотекознание и информационни технологии. Гост лектор в редица университети в Италия, Израел и др.

Монографията му *La sollecitudine ecclesiale di monsignor Roncalli in Bulgaria (1925-1934)* е отличена в категорията „Историческа наука“ на 47-то издание на европейската награда *Premio Acqui Storia*. Съвсем наскоро книгата му *Цветята на нациите. Пилигрими по Каминото де Сантяго* („Сиела“ 2024 г.) бе отличена с награда на „Портал Култура“.

Богатият педагогически опит на доцент Карталов (включващ курсове върху основни принципи на дипломатията и решаване на конфликти; външна политика на ЕС; традиционни религии и противодействие на тероризма; компаративни подходи към културната дипломатия) се допълва от особено ценна експертна и консултантска дейност. Той е съветник на Председателя на БАН (2013-2016) и на апостолическия нунций в България (2018-2019). Автор е на повече от 30 и редактор и съставител на повече от 12 научни трудове.

4. Съдържателен анализ на научните постижения на кандидата в публикациите, с които кандидатства за академичната длъжност „професор“

В настоящия конкурс д-р Кирил Карталов участва с една монография и 17 статии и студии. Неговите научни интереси са в областта на историята на идеите, историята на дипломатията и международните отношения с акцент върху културната и папската дипломатия. Анализите му засягат също така практическите проекции на доктрината на

католическата църква (за мира, справедливостта, солидарността). Особено значение имат изследванията върху пилигримологията в качеството ѝ на новаторско изследователско поле, в което минало и бъдеще, християнски корени на Европа и съвременна европейска идентичност вървят ръка за ръка.

Първата изследователска оптика, характерна за представените в конкурса трудове е насочена към проблематика, свързана с еврейския въпрос. На основата на задълбочен анализ на материали от Ватиканските архиви (Вж.: Карталов К., *Звукът на мълчанието. Пий XII и еврейският въпрос в светлината на Ватиканските архиви*, 2025) доцент Карталов достига до ценни обобщения, засягащи както личността на папа Пий XII, така и позицията на Светия престол към антисемитизма изобщо и изстреблението на евреите през 1942-1943 г. в частност. Изведени са причините за тази позиция и липсата на категорично осъждане в няколко насоки: първата от тях, *историческа*, е наличието на „тривековен антисемитизъм“, чието въздействие подкопава духовната и вселенската мисия на Църквата; втората авторът основателно нарича „*парализиращ антиболшевизъм*“ (който вижда в нацистка Германия „спасител“ от съветската зараза). Не по-малко значение има и фактът, че евентуална загуба от страна на Германия Светият престол разглежда като отслабване позициите на католическите общности в Източна Европа, както и изкушението антисемитизмът на християнска Европа да бъде използван като *оръжие в борбата срещу засилващия се антиклерикализъм*. Подобни, колкото исторически вкоренени, толкова и типични за съответния период, предразсъдъци компрометират обективната интерпретация на събитията. С изключително внимание към детайлите доцент Карталов изгражда сложния образ на папа Пий XII като благодетел и утешител и като водач на католическата църква, извеждайки причините за неговото мълчание, за направения избор и насоката на неговите действия. Включените в това изследователско поле други публикации (2, 4, 12, 16) подкрепят направените изводи.

Втората изследователска оптика (представена в трудове с номера 3, 5, 9, 11, 16) е насочена към папската дипломатия и нейните различни аспекти, както в исторически план, така и нейните актуални цели. Карталов обосновава *нов подход* към изследване спецификата на папската дипломатия, нейната историческа еволюция и пътища за вписване в императивите на съвременния геополитически контекст. Доказана е нейната многопосочна, променлива и контекстуално обусловена динамика за изграждане на

межкултурен диалог и реална религиозна свобода. Кандидатът е дал своя интерпретация на прочита на монсеньор Анджело Ронкали на енцикликата на Папа Йоан ХХІІІ и неговата визия за мир, изградена на основата на справедливост, милосърдие и човешка солидарност (Вж.: *Diplomatie pontificale*), в която образът на другия се възприема не като враг, а като ближен.

Доцент Карталов анализира спецификата и основните цели на папската дипломация: преход от съжителство в несигурност и рискове към една *приобщаваща съвместност* и автентична човешка солидарност. Лансира се дефиниция на понятието „папска дипломация“ и нейната историческа еволюция. Специален акцент е поставен върху геополитическите събития на Балканския полуостров и посещението на папа Йоан Павел ІІ в България през 2002 г. (*La visita apostolica di Giovanni Paolo II in Bulgaria (23-26 maggio 2002)*). Предложена е авторска интерпретация на актуалната и в момента теория за „справедливата война“, на нейните цели, средства и оправдания.

Приносният характер на достигнатите от доктор Кирил Карталов резултати не подлежи на съмнение. Приносите са коректно представени в авторската справка и свидетелстват за *обективна саморефлексия*. Общият ми извод е, че представените от доцент Карталов 18 публикации са повече от достатъчни за заемане на академичната длъжност „професор“ в Института по философия и социология – БАН.

5. Отражение на научните публикации на кандидата в нашата и чуждестранната литература

Трудовете на доцент Карталов са в реномирани научни издателства и списания в световно известни бази данни. Представените цитирания и рецензии за негови научни трудове значително *надхвърлят изискуемия минимум* от 120 точки. Ръководител и участник в мащабни изследователски проекти и 43 международни научни форуми. Доцент Карталов има впечатляващи по брой участия в значими международни проекти: още едно свидетелство, че резултатите от неговата научно-изследователска работа получават *реална апробация* в България, а особено в чужбина.

6. Критични бележки по представените трудове

Нямам критични бележки по съдържанието на представените от доцент Карталов трудове. От тяхното съдържание и от използваната в тях литература личи *високата компетентност* на кандидата в изследваните тематични области. По своето оформление издадените от него монографии на италиански и български са истински произведения на изкуството. Препоръката ми е той да продължи работата си в избраното от него изследователско поле, в което безпристрастните анализи, от една страна, и личната съпричастност и вдъхновение, от друга, изграждат представата за един *културен медиатор*, чиято действена философия допринася за изграждането и съхраняването на културната и духовна идентичност на европейската цивилизация.

7. Лични впечатления за кандидата

Личните ми впечатления от доцент Карталов са за дълбоко ерудиран, високо отговорен, трудолюбив, добросъвестен и изключително прецизен при работа с документи човек, чиито, вече завоювали достойно място трудове, се радват на висока оценка в Европа и по света. Неговите произведения се отличават с комплексна методология, *органично съчетаваща различни области на знанието* като философия, антропология, история на идеите и геополитически анализ. Доцент Карталов е не само учен, но и ангажиран интелектуалец (в смисъла на Едгар Морен), прилагащ трансдисциплинарен подход, без който глобалните предизвикателства пред човечеството не биха намерили решение.

8. Заключение

Като имам предвид представените от доцент Карталов трудове, съдържащите се в тях приноси, тяхната висока научна и обществена значимост и актуалност, убедено ще гласувам **Кирил Пламен Карталов да бъде избран за професор в ПН 2.3. Философия** и призовавам членовете на уважаемото Научно жури да подкрепят това решение.

8 ноември 2025

Професор дфн Татяна Батулева